

Māra Kučinska veidotā Ministru kabineta iespējamo rekrutācijas modeļu novērtējums

Lelde Metla-Rozentāle

Rīgas Stradiņa universitāte, Eiropas studiju fakultāte, Politikas zinātnes katedra, Latvija

Ievads. Ministru kabineta (MK) veidošanas process ir ļoti nozīmīgs ministru prezidenta (MP) amata kandidāta uzdevums, jo tas, kādi ministri tiks izvēlēti, ietekmēs valsts pārvaldes procesu efektivitāti, stabilitāti, legimitāti un tātad arī kopējo valsts attīstību. Tomēr, lai izveidotu MK, MP nevar lēmumus par ministru rekrutāciju pieņemt vienpersoniski, jo MK apstiprināšanai ir nepieciešams arī citu Saeimā pārstāvēto partiju atbalsts, kas nozīmē, ka arī MK veidošanas procesā ir jāņem vērā šo partiju vēlmes un intereses. Rodas jautājums: kā notiks potenciālo ministru rekrutācijas process?

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir noskaidrot, uz kādiem principiem / kritērijiem (modeļiem) balstoties, MP amata kandidāts M. Kučinskis varētu īstenot ministru rekrutāciju. MK rekrutācijas modeļu teorētiskā bāze ir elites teorija, kas pēta dažādus elites aspektus, tostarp rekrutāciju. Bieži pētīti un skaidroti ir atsevišķi personu novērtēšanas / atlases kritēriji, bet daudz retāk – psiholoģiskie un socioloģiskie aspekti, kas ir vienlīdz nozīmīgs aspekts rekrutācijas procesā. Pētījuma empiriskā bāze ir aktuālās politiskās situācijas novērtējums, balstoties uz pieejamo informāciju par MK veidošanas procesu.

Rezultāti. M. Kučinska veidotā MK rekrutācijas procesā var tikt lietoti 6 rekrutācijas modeļi (dažādas šo modeļu kombinācijas). 1. Kooptācija – pretinieku iekļaušana valdībā kā to efektīvākais neitralizācijas instruments. 2. Apbalvošana – lojālo (pietuvināto) personu iekļaušana valdībā kā maksa par atbalstu. 3. Alianse – to politisko spēku iekļaušana valdībā, kas saskaņā ar vienošanos ir nodevuši savus resursus uzvarētāju rokās vai veicinājuši šo uzvaru. 4. Tirdzniecība – neuzvarējušā politiskā spēka līgums ar faktiskajiem varas turētājiem par tiesībām iecelt savu pārstāvi valdībā, pretī nodrošinot šī spēka atbalstu. 5. “Galvu medības” – ekspertu nolīgšana un iekļaušana valdībā. 6. Atzinības iemantošana – sabiedriski aktīvu personu vai intelektuāļu, kas iemantojuši sabiedrības uzticību (cieņu, godu, prestižu), iekļaušana valdībā.

Ministru amatu kandidātu novērtēšana rekrutācijas procesā notiek 3 etapos. 1. Atbilstība formālajām prasībām – resursu novērtējums. 2. Ieinteresēto personu ietekme / spiediens pretstatījumā rekrutētāju piesardzībai un personīgajam viedoklim. 3. Rekrutācijas īstenotāju gala lēmums, ko ietekmē arī dažādi citi blakusfaktori – piemēram, publiskajā telpā un medijos izskanējusi informācija, kā arī sabiedriskās domas pētījumi – kandidātu popularitātes reitingi.

Secinājumi.

1. Pretinieku (partijas “Vienotība”) iekļaušana valdībā samazinās to potenciālo spiedienu un radīs lielāku stabilitāti.
2. Uzticamo atbalstītāju (partiju apvienības “Zaļo un Zemnieku savienība” pārstāvju) iekļaušana valdībā uzturēs to ilgtermiņa lojalitāti un garantēs stabilitāti.
3. Savstarpēju alianšu veidošana (ar nacionālo apvienību “Visu Latvijai! Tēvzemei un brīvībai / LNNK”), balstoties uz izdevīgu apmaiņu, nodrošinās savstarpēju atbalstu, ļaus vadīt konfliktus, saglabāt vienotību, veidot saliedētu, vienotu, spēcīgu koalīciju.
4. Darījuma (tirdzniecības) attiecības ar citu (opozīcijas) partiju pārstāvjiem ļautu iegūt arī citu elites grupu atbalstu.
5. Ministru-ekspertu piesaiste problemātiskajās jomās (piemēram, medicīna, izglītība) varētu tikt izmantota kā efektīvs instruments, lai risinātu šo nozaru problēmas un pārliecinātu sabiedrību par kvalitatīvu, profesionālu darbu minētajās jomās.
6. Ministru / konsultantu-intelektuāļu, viedokļu līderu piesaiste spētu vairot MK pozitīvo reputāciju, sniegt atbildi sabiedrības morālajām / ētiskajām prasībām.